[א]הא קיימא שניה אמר רבינא הכא במאי עסקינן כגון שהיתה שניה בשעת כפירת הראשונה קרובין בנשותיהן ונשותיהן גוססות מהו דתימא [ב]רוב גוססין למיתה קמ"ל השתא מיהת חיי נינהו ולא שכיבי תא שמע [ג]בעל הבית שטען טענת גנב בפקדון ונשבע והודה ובאו עדים אם עד שלא באו עדים הודה [א]משלם קרן וחומש ואשם אם משבאו עדים הודה [ב]משלם תשלומי כפל ואשם [ה]הכא נמי כדרבינא אמר ליה רבינא לרב אשי תא שמע חמורה ממנה שבועת הפקדון שחייבין על זדונה מכות ועל שגגתה אשם בכסף שקלים מדקאמר לוקה מכלל דאיכא עדים וקאמר על שגגתה אשם בכסף שקלים אמר להו רב מרדכי בר מינה דההיא דהאמר להו רב כהנא אנא תנינא לה והכי תנינא לה אחד זדונה ואחד שגגתה אשם בכסף שקלים תא שמע לא אם אמרת בנזיר טמא שכן לוקה תאמר בשבועת הפקדון שאינו לוקה היכי דמי אי דליכא עדים אמאי לוקה אלא פשיטא דאיכא עדים וקתני תאמר בשבועת הפקדון שאינו לוקה מלקא הוא דלא לקי [ג]אבל קרבן מייתי תיובתא דרבה תיובתא רבי יוחנן אמר [ד]הכופר בממון שיש עליו עדים חייב [ה]בשטר פטור אמר רב פפא מאי טעמיה דרבי יוחנן עדים עבידי דמייתי שטר הא מנח אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא שטרא נמי עביד דמרכס אלא אמר רב הונא בריה דרב יהושע היינו טעמיה דרבי יוחנן [ד][ו]משום דהוה שטר שעבוד קרקעות [ז]ואין מביאין קרבן על כפירת שעבוד קרקעות איתמר משביע עדי קרקע פליגי (א) רבי יוחנן ור"א חד אמר חייב וחד אמר [ח]פטור תסתיים דרבי יוחנן דאמר פטור מדאמר רבי יוחנן הכופר בממון שיש עליו עדים חייב שטר פטור וכדרב הונא בריה דרב יהושע תסתיים א"ל רבי ירמיה לר' אבהו לימא רבי יוחנן ורבי אלעזר בפלוגתא דרבי אליעזר ורבנן קא מיפלגי [ו]דתנן [י]הגוזל שדה מחבירו ושטפה נהר חייב להעמיד לו שדה דברי רבי אליעזר וחכ"א [ט]אומר לו הרי שלך לפניך ואמרינן במאי קמיפלגי רבי אליעזר דריש רבויי ומיעוטי ורבנן דרשי כללי ופרטי רבי אליעזר דריש רבויי ומיעוטי [1]וכחש בעמיתו ריבה בפקדון או בתשומת יד מיעט [2]או מכל אשר ישבע חזר וריבה ריבה ומיעט וריבה ריבה הכל מאי ריבה ריבה כל מילי ומאי מיעט מיעט שטרות ורבנן דרשי כללי ופרטי וכחש בעמיתו כלל בפקדון או בתשומת יד או בגזל פרט או מכל אשר ישבע עליו חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט [ז]מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון [י]אף כל דבר המטלטל וגופו ממון יצאו קרקעות שאין מטלטל יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות יצאו שטרות שאף על פי שמטלטלין אין גופן ממון מאן דמחייב כרבי אליעזר ומאן דפטר כרבנן אמר ליה לא מאן דמחייב כרבי אליעזר ומאן דפטר אמר לך בהא [ח]אפילו רבי אליעזר מודה דרחמנא אמר מכל ולא הכל אמר רב פפא משמיה דרבא מתניתין נמי דיקא דקתני גנבת את שורי והוא אומר לא גנבתי משביעך אני ואמר אמן חייב ואילו גנבת את עבדי לא קתני מ"ט לאו משום דעבד איתקש לקרקעות ואין מביאין קרבן על כפירת שעבוד קרקעות אמר רב פפי משמיה דרבא אימא סיפא זה הכלל כל המשלם על פי עצמו חייב ושאינו משלם על פי עצמו פטור זה הכלל לאתויי מאי לאו לאתויי גנבת את עבדי

אלא

הא קיימא שניה. אלא לאו ש"מ כפירת ממון שיש עליו עדים הויא כפירה: **קרובין בנשותיהן.** נשואי שתי אחיות דההיא שעתא לא חזו לאסהודי. ואם תאמר למה לי למיתנא אילטריך כגון שהיו גוססות באותה שעה: **מהו דתימא.** קיימא לן רוב גוססות למיתה והוו להו כמתות והוה ליה ממון שיש עליו עדים דלא תתחייב ראשונה קמ"ל השתא מיהא לא שכיבי ואף על גב דרוב גוססין למיתה כל זמן שלא מת חי הוא לכל דבריו[ט]: **טענת גנב.** פטר עצמו על ידי גניבה שטען נגנב הימני ושומר חנם פטור מגניבה וקיימא לן בב"ק (דף סג:) שאם נשבע ובאו עדים משלם כפל כגנב עצמו אבל אם הודה אח"כ אין כאן כפל דמודה בקנס פטור אבל חומש ואשם יש משום שבועת הפקדון: **ונשבע והודה ובאו עדים** גרסי' ולא גרסינן אחרי כן: **משלם תשלומי כפל.** משום עדים: **ואשם.** משום שבועה אבל חומש לא משלם וילפינן לה בבבא קמא [סה:] מהאי קרא ושלם אותו בראשו וחמישיתו יוסף עליו[י] ממון המשתלם בראש מוסיף חומש ושאינו משתלם בראש כגון זה שישלם עליו כפל אין מוסיף חומש: **כדרבינא.** שהיו עדים קרובים בנשותיהן בשעת שבועה לפיכך חייב קרבן כמאן דליתניהו: **בר מינה דההיא.** אין ללמוד הימנה דלא איירי במכות כלל ודלמא בזדון עצמו קאמר ולא בזדון עדים: **אי דליכא עדים.** דאתרו בנזיר אמאי לוקה: **עבידי דמייתי.** הלכך מהניא ליה כפירתו אם ימותו העדים: **משום דהוה.** ליה האי שטר ממון שהקרקעות משועבדים לו והכופר בו ככופר בקרקעות וקיימא לן לקמן (דף מב:) דאין נשבעין על הקרקעות הלכך כי אישתבע נמי אין לה דין חיוב שבועה להביא עליה קרבן: **וכדרב הונא בריה דרב יהושע.** דפריש טעמא דרבי יוחנן משום דאין חייבין על כפירת [שעבוד] קרקעות: **חייב להעמיד לו שדה.** דקסבר קרקע נגזלת וקיימא לה ברשות גזלן וקרינן ביה והשיב את הגזלה (ויקרא ה): **הרי שלך לפניך.** קסבר קרקע אינה נגזלת וכי שטפה נהר ברשותיה דמרא קמא היא קיימא: **מיעט שטרות.** שאין גופן ממון שאינן אלא לראיה שבהן: **מאן דמחייב.** עלייהו דין קרבן שבועה כרבי אליעזר כי היכי דמרבה להו לענין השבה מרבה להו נמי לכל האמור בענין וקרבן בההיא ענינא כתיב: **אפילו רבי אליעזר מודה.** דאף על גב דאיתרבו בענין השבה לא איתרבו לענין חומש ואשם דכי אהדר קרא ונקט ענין חומש ואשם כתיב [שם] או מכל אשר ישבע עליו לשקר וגו' וחמישיתו יוסף עליו את אשמו יביא מכל ולא הכל ואימעיט להו דבר שאינו דומה לפרט: **מתניתין נמי דיקא.** כרבי יוחנן דאין חיוב קרבן שבועה בקרקעות: **דעבד איתקש לקרקעות.** והתנחלתם אותם [וגו'] לרשת אחוזה (שם כה) כאחוזה:

כלל

הכא נמי בדרבינא. שהיו קרובין בנשותיהן אבל נשותיהן גוססות לא צריך למימר דהא הכא ליכא לאקשויי פשיטא דהא קמ"ל דהודה ואח"כ באו עדים דמשלם קרן וחומש וכי באו עדים ואח"כ הודה משלם תשלומי כפל:

ואין מביאין קרבן על כפירת שעבוד קרקעות. תימה והא רבי יוחנן גופיה אית ליה בסוף בבא בתרא (דף קעה:) דשעבודא דאורייתא וא"כ אפילו בעל פה היכי משכחת לה לשבועת העדות ולשבועת הפקדון והכי נמי קשה מהשולח (גיטין דף לז.) דאמר רבי יוחנן שטר שיש בו אחריות נכסים אינו משמט ואם כן אפילו בעל פה לא משכחת לה לדידיה וכן בפרק קמא דב"מ (דף ד: ושם) גבי מודה מקצת ובפרק הכותב (כתובות דף פז: ושם) ואיתא נמי התם גבי עד אחד דאין נשבעין על כפירת שעבוד קרקעות ולמ"ד שעבודא דאורייתא לעולם לא משכחת שבועה ונ"ל (ב) דאליביה משכחת כשמחל השעבוד[י]: **מיעט** שטרות. אפילו מאן דלא דאין דינא דגרמי בהגוזל קמא (ב"ק דף צח.) ופטר שורף שטרותיו של חבירו מכל מקום כיון דכי איתנהו בעינייהו מחייב ליה לאהדורינהו ה"א דכי כפר חייב ומיהו לבסוף דמסיק דלענין השבה דוקא פליגי אי אומר לו כשנשתנו הרי שלך לפניך ולא לענין שבועה קשיא מה שייך למעוטי שטרות הא אפילו שרפן פטור כ"ש נשתנו וצריך לומר דסבר כרבי מאיר דדאין דינא דגרמי אי נמי כי פטרינן היינו כי קלינהו באתרייהו אבל נטלן ושרפן חייב: **מתניתין** נמי דיקא. אע"ג דמאן דמחייב נמי מודה דלרבנן פטור מ"מ מייתי דסתם מתניתין דיקא כמאן דפטר ומיהו קצת תימה דמייתי ממתניתין דדחי לה לייתי ממתניתין דשבועת הדיינין (לקמן דף לח:) דאין נשבעין על כפירת שעבוד קרקעות אם כן אין כאן קרבן:

אלא

עין משפט נר מצוה

יט א מיי' פ"א מהלכות שבועות הלכה ט:

כ ב מיי' פ"ד מהלכות גניבה הלכה א סמג עשין עא טור ח"מ סי' שנב:

כא ג מיי' פ"ז מהלכות שבועות הלכה ח:

כב ד מיי' שם פרק ח הלכה יד:

כג ה ו מיי' שם הלכה יג:

כד ז מיי' שם פרק ז הלכה ג:

כה ח מיי' שם פרק ט הלכה ג:

כו ט מיי' פ"ט מהלכות גזילה ואבידה הלכה א סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סימן שעא סעיף ב:

כז י מיי' פרק ז מהלכות שבועות הלכה ד ופ"ה מהל' טוען ונטען הלכה א סמג לאוין רמא טור שו"ע ח"מ סימן לה סעיף א:

◆

רבינו חננאל

הא דאמר רבינא כגון שהיו קרובים לנשותיהן והיו נשותיהן גוססות כו'. וכבר פרשנוהו למעלה. (א) ואמר רבינא לרבא אמאי חייבת הכת הראשונה. הא איכא עלייהו סהדי דמשהדי דידעי בהאי סהדותא דפקדון כגון שהיו קרובין לנשותיהן כו'. אבל השניה כיון שכפרה כת הראשונה כמי שאין שם עדות כלל דמי. ועלתה בתיובתא דרבא תיובתא. הא דתנן במתני' וחייבין על זדון השבועה עם שגגתה כו'. פירושא בתוספתא היא. איזוהי זדון העדות עם זדון השבועה שהוא חייב בה היודע וזכור לעדות ויודע שכל הנשבע חייב קרבן זהו זדון העדות עם זדון השבועה שחייב. וכן מי שיודע לעדות אבל אינו יודע שכל הנשבע חייב קרבן זהו זדון העדות עם שגגת השבועה שהוא חייב. ואיזו היא שגגת שבועת העדות שהוא פטור. כגון שהיה יודע לו עדות ושכחה בשעת השבועה שהוא פטור. שנא' ונשבע על שקר. מי שיודע שהוא שקר בשעת השבועה. וכן בענין הפקדון היודע בפקדון שהוא אצלו ויודע שכל הנשבע בפקדון על שקר חייב קרבן. זהו זדון הפקדון עם זדון השבועה שחייב. וכל היודע שהפקדון אצלו אע"פ שאינו יודע שכל הכופר ונשבע בפקדון מביא קרבן חייב. וזהו זדון הפקדון עם שגגת השבועה שהוא חייב. אבל מי שאינו יודע שיש לו פקדון בידו או שהיה יודע ובשעה שנשבע נעלם ממנו פטור הוא שנאמר ונשבע על שקר: ר' יוחנן אמר הכופר בממון שיש עליו עדים ונשבע חייב. בשטר פטור. מאי טעמא רב פפא אמר עדים עבידי דשכבי וכמאן דליתניהו דמו. אבל שטר הא מנח. ורב הונא בריה דרב יהושע אמר אפילו שטרא נמי עביד דאירכס. אלא היינו טעמא דר' יוחנן משום דשטר שעבוד קרקעות דקי"ל מלוה בשטר גובה מן הקרקע ואפילו ממשעבדי. ואין מביאין קרבן על כפירת שעבוד קרקעות: המשביע עדי קרקע. אסיקנא ר' יוחנן פוטר ור' אלעזר מחייב נימא בפלוגתא דר' אליעזר ורבנן פליגי דתניא הגוזל שדה מחבירו ושטפה נהר חייב להעמיד לו שדה דברי ר' אליעזר וחכ"א אומר לו הרי שלך לפניך. ואמרינן במאי פליגי ר' אליעזר דריש ריבויי ומיעוטי ורבנן דרשי כללי ופרטי. ר' יוחנן כרבנן ור' אלעזר כר' אליעזר. ודחי' ר' אלעזר ודאי כר' אליעזר. אבל ר' יוחנן אמר לך [בהא] אפילו רבי אליעזר מודה דפטור. אמר רב פפא מתני' נמי דיקא דקתני גנבת שורי והוא [אומר] לא גנבתי כו' ופשוטה היא:

מסורת הש"ס

א) [לעיל לג.], ב) שם. גיטין כח. ערכין יח. [קדושין עא:], ג) ב"ק סה. קו., ד) [ב"מ ד: כתובות פז:], ה) צ"ל דתניא, ו) ב"ק קיז:, ז) [לקמן מב:], ח) [לעיל לד.], ט) [שמחות פ"א ה"א], י) [ויקרא ה], כ) [ועי' היטב תוס' ב"מ ד: ד"ה אין],

◆

תורה אור השלם

1. נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וּמָעֲלָה מַעַל בַּיְיָ וְכִחֵשׁ בַּעֲמִיתוֹ בְּפִקָּדוֹן אוֹ בִתְשׂוּמֶת יָד אוֹ בְגָזֵל אוֹ עָשַׁק אֶת עֲמִיתוֹ: ויקרא ה כא
2. אוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר יִשָּׁבַע עָלָיו לַשֶּׁקֶר וְשִׁלַּם אֹתוֹ בְּרֹאשׁוֹ וַחֲמִשִׁתָיו יֹסֵף עָלָיו לַאֲשֶׁר הוּא לוֹ יִתְּנֶנּוּ בְּיוֹם אַשְׁמָתוֹ: ויקרא ה כד

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' פליגי בה רבי יוחנן ור"א: (ב) תוס' ד"ה ואין וכו' וצריך לומר דכולהו משכחת כשמחל:

◆

גליון הש"ס

גמרא ה"נ כדרבינא. מבואר אף דהכפל בא על שעת הכפירה ובאותה שעה היו העדים קרובים בנשותיהם מ"מ לא מקרי תחלתו בפסול דמ"מ עתה שנתרחקו מעידים על החפץ שהוא פקדון וממילא חייב כפל ע"י העדים אחרים ששמעו אז דנשבע דמעידים עתה שנשבע בשקר. ותמוה לי דא"כ גם לענין התרו בו לחייב מלקות משכחת לה בכה"ג דהעדים שהתרו בו לא ידעו שהוא פקדון (דמ"מ מקרי התראה ודאי כיון דידוע להמותרה כמ"ש תוס') והיו עדים קרובים בנשותיהן שידעו שהוא פקדון ואח"כ נתרחקו ונאמנים להעיד עתה שזה פקדון וממילא חייב מלקות על העדים שהתרו שמעידים שכפר ונשבע ואין מקום לחלק בין קרבן למלקות. ולומר דהוי התראת ספק דהמותרה מסופק שמא לא ימותו הנשים ולא יהיו עדים כשרים להעיד עליו דנראה כיון דהעבירה ודאי והספק רק אם הב"ד יענשו עליו לא מקרי התראת ספק. ועיין יבמות דף פ ע"א בתוס' ד"ה נעשה ומכ"ש בזה וצ"ע:

◆

מוסף רש"י

הא קיימא שניה. ומה הפסידוהו הראשונים (לעיל לג.). **קרובין בנשותיהן.** נשאו שתי אחיות ואין כשירין בעדות אחד, נמצא שלא היה לו עדות כשכפרה ראשונה אלא הם לבדם, וכי תימא למה לי למתנייה, אילטריך כגון ששתי האחיות הללו גוססות (שם). **מהו דתימא רוב גוססין למיתה.** הוו להו כאילו מתו ותפטר כת ראשונה דהא קיימא כת שניה, קמ"ל השתא מיהת חיי נינהו. ולימדך שהגוסס הרי הוא כחי לכל דבריו ואף על פי שרובן למיתה (שם). **משלם קרן וחומש ואשם.** משום שבועה ואין כאן כפל דמודה בקנס פטור (ב"ק סה.) דאין משלם קנס על פי עצמו (שם קו.). **ושטפה נהר.** שהיתה על שפת הנהר והגביה שפתו והמים שוחקים וכורין תחת השפה ומתפשט בתוך השדה (שם קיז:). **ריבה כל מילי.** ואפילו קרקעות לשבועה ולהשבון (שם). **מיעט שטרות.** שאין גופן ממון דיהיב ליה נייר בעלמא (שם).

א) לכאורה צ"ל אמר רבינא לרבא קשיא לרבא דלמאי חייבת הכת הראשונה וכו' בההיא סהדותא דפקדון דמיירי כגון וכו' אבל השניה בוודאי חייבת כיון וכו'.